

Väitöskirja korporatismista, tuloeroista ja päätöksenteosta

JAAKKO KIANDER

VTT, tutkimusjohtaja, VATT

MATTI TUOMALA

Professori, Tampereen yliopisto

Hannu Tanninen: *Studies in Redistribution and Economic Performance*. Acta Wasaensia No. 76, 2000.

Hannu Tannisen väitöskirja on muodoltaan artikkeliväitöskirja. Se koostuu seitsemästä luvusta: johdannosta ja kuudesta erillisestä esseestä. Yksi esseistä on yhteisjulkaisu *Jaakko Pehkosen* kanssa. Kaksi esseettä on julkaistu referoidussa kansainvälisessä aikakausjulkaisussa ja yksi esse on julkaistu konferenssivolyymissa. Käsikirjoituksen muutkin osat olisivat periaatteessa julkaistavissa erillisinä artikkeleina.

Väitöskirjan otsikon mukaan se sisältää tutkimusessitä tulojen uudelleenjaosta ja kasvusta. Väitöksen kokoavana teemana on kuitenkin sosiaalinen korporatismi. Kirjan osia voidaan tämän lisäksi ryhmitellä eri alateemojen mukaan. Sosiaalisen korporatismiin (tai työmarkkinainstituutioiden) ja julkisen talouden välisiä riippuvuuksia käsitellään tutkimusessissä 2 (*Social corporatism and the size of*

public sector), 3 (*Public expenditure and labour supply*), 4 (*Income equality, government expenditures and growth*) sekä 6 (*Fiscal policy approach*). Toisaalta esseissä tarkastellaan myös korporatismiin ja taloudellisen kehityksen suhdetta (esseet 1 [*Institutions, incentives and trade union membership*], 3, 4 ja 6) sekä äänestyskäyttäytymisen ja tuloerojen suhdetta (esseet 4, 5 [*Income equality and voter turnout*] ja 6).

Taloustieteellisessä ja politologisessa kirjallisuudessa sosiaalisella korporatismilla tarkoitetaan järjestelmää, jota leimaavat työmarkkinoilla korkea ammatillinen järjestäytyneisyys ja keskitetyt palkkaneuvottelut ja mahdollisesti kolmikantayhteistyö. Lisäksi korporatistiseksi luokitelluille maille katsotaan yleensä olevan tyypillistä korkea veroaste, pitkälle viety hyvinvointivaltio ja tasainen tulonjako. Taloustieteellisessä tutkimuksessa on viimeisen kymmenen vuoden aikana pyritty löytämään näiden tekijöiden välisiä empiirisiä riippuvuuksia sekä niitä

selittäviä teoreettisia selitysmalleja. Tutkimus on kiinnittänyt huomiota mm. korporatististen maiden hyvään työllisyyskehitykseen (*Pekkari-nen, Pohjola & Rowthorn* 1992), korkeaan ansiotulojen verotukseen (*Summers, Gruber & Vergara* 1993) sekä ammattiliittojen vahvan aseman aiheuttamien ulkoisvaikutusten sisäistä-miseen (*Calmfors & Driffill* 1988, *Calmfors* 1993). Tannisen väitöskirja liittyy tähän moder-niin ja elinvoimaiseen tutkimustraditioon.

Perinteinen neoklassinen taloustiede katsoo yksioikoisesti verotuksen ja tulonsiirtojen hait-taavan talouden tehokkuutta ja hidastavan kas-vua. Korporatistien tutkimus on pyrkinyt selit-tämään tästä poikkeavia havaintoja (eli suhteel-lisen hyvin menestyneitä korkean verotuksen hyvinvointivaltioita) sillä, että korporatistimille ominainen keskitetty päätöksenteko ja sopimi-nen auttavat eri osapuolia sisäistämään korkean verotuksen ja liiallisten palkankorotusten haital-liset ulkoisvaikutukset. Tällainen kokonaisuuden huomioiva ajattelu ei ole toteutettavissa ha-jautetuissa päätöksentekojärjestelmissä.

Aiemmassa tutkimuksessa on pitkälle keski-tytty korporatistien ja työmarkkinoiden toimin-nan sekä korporatistien ja veroasteen välisiin yhteyksiin. Julkisten menojen rooli ei ole saan-nut juurikaan osakseen huomiota. Tässä suh-teessa väitöskirjakokonaisuuteen sisältyvät tut-kimukset tuovat uusia aineksia keskusteluun.

Väitöskirjaan sisältyvät tutkimusesset ovat luonteeltaan empiirisiä. Ne pyrkivät löytämään kirjallisuudessa esitettyjä korporatistihypotee-seja tukevia tilastollisesti merkitseviä riippu-uuksia. Tutkimuksissa käytetyt aineistot ovat kansainvälisiä vertailuaineistoja (OECD, Penn World Table, Maailmanpankki, Luxembourg Income Study). Puutteena voidaan pitää sitä, että aineistot eivät sisällä viime vuosien mielen-kiintoisia havaintoja. Useimmat tarkastelut si-sältävät 1970- ja 1980-luvun havaintoja. Mo-

nella tapaa mielenkiintoinen ja turbulentti 1990-luvun kehitys jää siten havaintojoukon ulkopuo-lle. On mahdollista, että 1990-luvun havain-not olisivat vaikuttaneet tuloksiin.

Väitöskirjan johdantoluku esittelee sosiaali-sen korporatistien käsitteen sekä alan keskeistä kirjallisuutta. Esitys on kattava ja informatiivi-nen. Johdannon toisessa osassa tekijä käy läpi toista pääteemaansa eli tulonjaon ja talouskas-vun välistä riippuvuutta käsittelevää modernia tutkimusta. Aiheen käsittely osoittaa tekijän hy-vää perehtyneisyyttä ja kykyä erottaa olennai-sia asioita. Johdannon kolmannen osan muo-dostaa seuraavien kuuden esseen tiivis esittely.

Väitöskirjan ensimmäinen tutkimusesset on yhteisjulkaisu Jaakko Pehkosen kanssa. Artik-keli analysoi ekonometrisen mallin avulla jär-jestäytymisasteen kehitystä suomalaisilla työ-markkinoilla viime vuosikymmenien aikana. Mallin muuttujavalinnan taustalla on kyselytut-kimus.

Tutkimusesset 2 ja 3 analysoivat julkisten menojen vaikutusta korporatistisessa järjestel-mässä. Tulosten mukaan korporatistisiin liittyy selvästi muita maita korkeampi julkisten palve-lujen ja tulotukien taso. Vaikuttaa siis siltä, että hypoteesi poliittisesti vaihdannasta ay-liikkeen ja hallitusten välillä pitäisi paikkansa. Ay-liike myy hallitukselle 'malttia' ja saa vastineeksi jä-senistöä hyödyttäviä julkisia menoja. Tätä tule-maa tukee myös esseen 3 tulos, jonka mukaan yleinen tulos julkisten menojen työvoiman tar-jontaa vähentävästä vaikutuksesta ei sellaise-naan pidä paikkaansa korporatistisissa talouk-sissa. Jatkotutkimuksissa olisi mielenkiintoista analysoida dekomponoitujen vertailuaineistojen avulla eri menolajien vaikutusta työvoiman tar-jontaan. Ongelmana on tietysti vertailukelpoi-sien aineistojen heikko saatavuus.

Neljäs essee käsittelee tulonjaon ja julkisten menojen suhdetta taloudelliseen kasvuun. Es-

seessä havaitaan se yleinen tulos, että tulonjaon tasaisuus korreloi positiivisesti talouskasvun kanssa. Lisäksi havaitaan, että tasaisen tulonjaon maissa julkisten menojen osuus on suuri. Julkisten menojen rooli mahdollisena välitysmekanismina osoittautuu kuitenkin ongelmalliseksi, koska talouskasvun ja julkisten menojen välinen riippuvuus osoittautuu epälineaariseksi. Sekä suuret julkiset menot että niiden edellyttämät korkeat verot luonnollisesti tasoittavat tulonjakoa. Tutkimuksen viesti lienee se, että tämä ei sinänsä näyttäisi haittaavan talouskasvua.

Väitöskirjan viides tutkimusessse käsittelee mielenkiintoista kysymystä tuloerojen ja äänestyskäyttäytymisen välisestä suhteesta. Lähtökohtana on järkevä oletus siitä, että poliittinen järjestelmä ajaa mediaaniäänestäjän etuja. Jos köyhät eivät äänestä, mediaaniäänestäjä on selvästi keskivertokansalaista varakkaampi. Tulosten mukaan OECD-maiden joukossa alhainen äänestysaktiivisuus liittyy suuriin tuloeroihin, kuten mediaaniäänestäjähypoteesin perusteella voi odottaakin. Toisaalta edellisessä luvussa osoitettiin, että suuret tuloerot liittyvät pieniin julkisiin menoihin. Tulokset tarjoavat mahdollisuuden kehittää ajatusta itseään ruokkivista poliittisista tasapainoista, joissa äänestysaktiivisuudella voidaan vaikuttaa julkisiin menoihin ja tuloeroihin, jotka taas vuorostaan vaikuttavat äänestyskäyttäytymiseen.

Esseessä 6 pohditaan vaalijärjestelmän mahdollisia vaikutuksia julkisiin menoihin. Modernissa poliittisessa taloustieteessä on viime aikoina kiinnitetty runsaasti huomiota poliittisiin instituutioihin. Tannisen tulosten mukaan enemmistövaalijärjestelmän maissa julkiset me-

not ja julkisten palvelujen tarjonta ovat vähäisempiä kuin muissa maissa – tulosten mukaan ei ole kuitenkaan selvää, johtuuko tämä poliittisista instituutioista sinänsä vaiko tuloerojen ja äänestyskäyttäytymisen välisestä riippuvuudesta.

Hannu Tannisen väitöskirja sisältää mielenkiintoisen kokoelman tutkimusessseitä. Ne muodostavat mielekkään ja relevantin kokonaisuuden, joka on samalla kontribuutio aiempaan tutkimukseen. Tannisen kysymyksenasettelut luovat kiinnostavia avauksia, joita olisi syytä myöhemmissä tutkimuksissa jatkaa. Uudempien ja tarkempien aineistojen mahdollisesti tuomaa lisävalaistusta kaipaavat kysymykset erilaisten julkisten menojen tarjontavaikutuksista, tulontasauksen ja kasvun välisen riippuvuuden luonteesta sekä äänestyskäyttäytymisen selityksistä.

Kirjallisuus

- Calmfors, Lars (1993): Centralisation of wage bargaining and macroeconomic performance: a survey. OECD Working Papers.
- Calmfors, Lars & Driffill, John (1988): Bargaining structure, corporatism and macroeconomic performance. *Economic Policy* 6, 14–61.
- Pekkarinen, Jukka – Pohjola, Matti – Rowthorn, Bob (1992): *Social corporatism – a superior system?* Oxford: Clarendon Press.
- Summers, Lawrence – Gruber, Jonathan – Vergara, Rodrigo (1993): Taxation and the structure of labor markets: the case of corporatism. *The Quarterly Journal of Economics*, 108(2), 385–412.